

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПАВЛА ТИЧІНИ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

№ 35, 2010

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПАВЛА ТИЧИНИ**

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ**

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

ВИПУСК 35

Умань 2010

ББК 74.20я5

УДК 371 (06)

П 86 Науковий збірник. Випуск XXXV. Виходить 4 рази на рік.
Заснований у 2002 році. Засновник: Уманський державний
педагогічний університет імені Павла Тичини.
Ресстраційне свідоцтво КВ № 6291 від 04.07.2002 р.

*Науковий збірник входить до нового Переліку фахових видань України
(Бюлетень ВАК України № 1, 2010 р.),
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук
(постанова президії ВАК України від 16 грудня 2009 р., № 1–05/6)*

Редакційна колегія:

Побірченко Н.С. (головний редактор), Коберник О.М. (заступник головного редактора), Бех І.Д., Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Кічук Н.В., Кузь В.Г., Логачевська С.П., Мартинюк М.Т., Моляко В.О., Савченко О.Я., Сухомлинська О.В., Приходько Ю.О., Прошкуратова Т.С., Чепелева Н.В., Якимчук Б.А.

Рецензенти:

Бех І.Д. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Бібік Н.М. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Пуховська Л.П. – доктор педагогічних наук, професор.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 2 від 20 вересня 2010 р.)*

П 86 Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші]. – Умань: ПП Жовтий, 2010. – Випуск 35. – 287 с.

ББК 74.20я5

Науковий збірник призначений для докторантів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, усіх тих, хто цікавиться психолого-педагогічними проблемами сільської школи.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2010

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ**

Науковий збірник. Випуск XXXV. Виходить 4 рази на рік.
Заснований у 2002 році. Засновник: Уманський
державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
Регістраційне свідоцтво КВ № 6291 від 04.07.2002 р.

ЗМІСТ

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Валентина Авраменко <i>Мова як культура як засіб формування професійної мовнокомунікативної компетенції майбутнього учителя</i>	7
Кіри Вишневецька <i>Проблеми професійно-орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх фахівців економічного профілю</i>	12
Тетяна Грігченко <i>Педагогічна практика як засіб формування професійно-мовного стилю спілкування майбутнього вчителя початкової школи</i>	19
Петро Дзюба <i>Результати формувального експерименту щодо професійного становлення майбутніх офіцерів-прикордонників на основі особистісно орієнтованого навчання</i>	24
Ольга Добжанська <i>Зміст і структурні компоненти професійної компетентності майбутніх учителів музики</i>	30
Ірослава Кодлюк <i>Роль науково-дослідної лабораторії шкільного підручника у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи</i>	35
Ірина Ляпшина <i>Система підготовки майбутнього вчителя початкових класів до формування шкільної зрілості шестирічних першокласників</i>	41
Викторія Лыкова <i>Терапевтичність образовательной среды как условие профессионального здоровья будущего педагога</i>	46
Алія Лопухівська <i>Розвиток соціально активної особистості в навчально-виховному середовищі сільської школи</i>	53
Ірина Меленко <i>Формування моделі розвитку загальноосвітнього навчального закладу, розташованого у сільській місцевості</i>	60

Світлана Скворцова <i>Формування професійної компетентності майбутнього вчителя на засадах контекстного навчання</i>	66
ДИДАКТИКА, МЕТОДИКА, НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ	
Віта Безлюдна <i>Роль американського соціального працівника в розробці та реалізації шкільних програм</i>	72
Наталія Безлюдна <i>Фактори розвивального навчання у творчій спадщині В.О. Сухомлинського</i>	78
Миводора Вахницькая <i>Особенности речевого поведения учителя начальных классов в учебной ситуации урока</i>	84
Людмила Колісник <i>Педагогічний такт – основа формування педагогічної майстерності студента вищої школи</i>	90
Олена Комар <i>Лінгвокультурна специфіка концепту «любов» у французькій мовній картині світу</i>	96
Віра Коткова <i>Підготовка майбутнього фахівця початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища</i>	101
Світлана Кулічова <i>Роль сучасних комп'ютерних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики початкових класів</i>	108
Олена Кучерява <i>Психолого-педагогічні основи організації позааудиторної роботи з математики студентів педагогічного університету</i>	114
Мар'яна Марусинець <i>Емпіричні дослідження емоційно-оцінної складової професійної рефлексії майбутніх учителів початкових класів</i>	120
Лариса Попова <i>Формування в молодших школярів умінь користуватися лінгвістичними словниками</i>	129
Лариса Шевчук <i>Формування читацьких умінь учнів 1–2 класів малочисельної сільської школи</i>	135
Інна Шишова <i>Особенности воспитания и обучения в сельских школах Российской Федерации</i>	141

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ Й УЧНІЯ**

Оксана Демчук <i>Вплив психологічних умов на становлення особистості майбутнього педагога</i>	148
Наталя Мийбородюк <i>Роль мотивації в осмисленні навчальної діяльності учнів початкової школи</i>	157
Анатолій Рицун, Інна Червонець <i>Творча самореалізація вчителя початкових класів як необхідна умова яко педагогічної діяльності</i>	164
Іван Сирота, Всеволод Сирота <i>Творчість як засіб розвитку здібностей образного світосприймання дитини</i>	174
Табірій Чесі, Анна Сабо <i>Рефлексивна проблематика в контексті розвитку творчої особистості педагога</i>	181

ВИХОВНА РОБОТА

Олена Балдинюк <i>Розвиток дитини як суб'єкта спілкування засобами художньо-мистецького середовища</i>	186
Микола Гатарін <i>Вплив соціокультурного середовища на розвиток соціальної активності молодших школярів</i>	193
Ольга Трошопенко <i>Підготовка учителя до організації та проведення позаурочної школо-виховної роботи з молодшими школярами</i>	198
Тетяна Довга <i>Вплив мови як етичного та оздоровчого середовища як умова збереження соціального здоров'я учнів початкових класів</i>	203
Ольга Комар <i>Виховання гуманістичних професійних якостей майбутнього вчителя початкової школи у процесі інтерактивного навчання</i>	210
Тетяна Радзівіл <i>Підготовки студентів педагогічного коледжу до самонавчання та самоощереження</i>	218

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Гоман Безлюдний <i>Етапи розвитку соціально-педагогічної підтримки підлітків з особливими потребами в США (в ретроспективному розрізі)</i>	224
--	-----

Світлана Бондар <i>Вища освіта в Україні у XVII столітті</i>	230
--	-----

Вікторія Бондаренко <i>Історія розвитку теорії і практики соціально-комунікативної активності молодших школярів</i>	236
---	-----

ОСВІТА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС

Яків Напрєв <i>Системи дистанційного навчання, їх роль у підготовці педагогів</i>	244
---	-----

Ірина Сурина <i>Образовательное пространство: определение, структура и характеристики</i>	250
---	-----

НАШІ АВТОРИ	261
--------------------------	-----

АНОТАЦІЇ	264
-----------------------	-----

АННОТАЦИИ	272
------------------------	-----

ANNOTATION	280
-------------------------	-----

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Валентина Авраменко

МОВНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ

Культура мовлення є одним із вирішальних чинників у налагодженні взаємодії соціальних, професійних контактів, засобом його самовираження та допомогою мови і мовлення. Вона віддзеркалює ціннісні орієнтації, глибокі професійні знання, комунікативних і морально-психологічних якостей, характеризує його вихованість, уміння висловлювати думки, дотримуватись етичних норм спілкування та ін. Опанування вчителем культури мови й мовлення, мовленнєвого етикету є передумовою ефективності професійної і особистісної комунікації.

Щоб успішно справитись з програмовими завданнями початкової і середньої шкіл, класоводам і вчителям-словесникам необхідно не тільки твердо знати, що і як подавати учням на уроках мови, а й володіти навичками привиятої в літературній мові вимови звуків, звукосполучень, дотримуватись нормативних вимог уживання слів і їх форм, конструювання речень, уміло застосувати інтонаційні прийоми усного мовлення і читання вслух як виду мовленнєвої діяльності. Інакше кажучи, вчителеві треба піклуватися і про те, що говорити на уроці, і про те, як говорити. У цьому немає перебільшення, адже на відміну від інших професій учитель володіє літературною мовою не лише «для себе», а й «для інших», тобто для учнів. Звісно, прозвучіло, що його ненормативна вимова звуків, неточність у вживанні слів, кострубаті фрази можуть закріпитися і примножитися в мовленні дітей, яких він навчає. Це й зумовлює висунення підвищених вимог до мовлення вчителів – основного інструмента навчання і виховного впливу на школярів [4, 4].

Учитель для учнів має бути взірцем як у діях і зовнішності, так і в ставленні до рідної мови як засобу порозуміння, передачі думки, естетичного впливу. Зразковим повинно бути і мовлення вихователів дитячих закладів.

Майбутнім учителям і вихователям треба бути свідомим того, що їх усне мовлення наслідуватимуть діти. А щоб воно було варте цього, потрібно не тільки знати основні вимоги техніки і культури усного мовлення, а й відповідно до цих вимог сформувати навички правильного, точного, логічного, чіткого, дохідливого викладу думок.

Метою статті є розкриття педагогічної ефективності мовлення вчителя, яка залежить від рівня володіння мовою, правильного добору мовних засобів, тобто від культури мови.

Культура мови – галузь знань, яка вивчає нормативність мови, її від-

ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ – ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Метою проведеної нами роботи є впровадження найбільш ефективних засобів впливу на особистість, психологічних та педагогічних умов, які сприяють розвитку педагогічного такту та становлення педагогічної майстерності майбутнього педагога.

Тисячі професій народжуються і вмирають. Але живуть і до цього часу найдавніші з них – хлібороба, будівельника, лікаря, вчителя. Та й серед цих вічних професій учительська посідає особливе місце: вона – початок усіх професій. Змінюються умови й засоби виховання, та незмінним лишається головне призначення вчителя – навчити людину бути Людиною [1, 10].

В кожній професії є щось особливе, що відрізняє її від інших професій.

У педагога це особливо проявляється у педагогічному такті. Педагогічний такт для нього теж саме, що голос для співака, слух для музиканта.

Саме слово «такт» (від лат. *taktus*) вживається в значеннях «дотик», «форма людських взаємовідносин». Такт – необхідна умова успішного спілкування між людьми. Для тактовної людини характерне бажання поступати так, щоб приносити як можна більше добра і радості іншим людям. Тактовна людина у взаємовідносинах з іншими людьми обережна, уважна. Вона старається поводитися в колективі так, щоб ні необережним словом, ні легковажною поведінкою нікому не зіпсувати настрої.

Педагогічний такт – педагогічна якість педагога, частина його майстерності. Педагогічний такт відрізняється від загального поняття тим, що означає не тільки якість педагога – повагу, любов до дітей, а й уміння вибрати правильний підхід до дітей, тобто – це виховуючий, діючий засіб впливу.

Педагогічний такт не допускає крайностей у спілкуванні з дітьми. Характеризуючи роботу вчителя К.Д. Ушинський писав: «В школі повинна панувати серйозність, що допускає жарт, але не перетворювати всю справу в жарт; повинна бути ласкавість без приторності, справедливість без прихильності, доброта без слабості, порядок без педантизму і, головне, постійна розумна діяльність».

Тактовну людину, як відомо, характеризують такі риси її вдачі, як ввічливість, уміння зрозуміти іншу людину, привітність, уважність, ввічливість, повага до чужої думки, витримка, врівноваженість, почуття гумору. Ці риси особистості повинні бути і у тактовного педагога. До учнів треба звертатися так само ввічливо і з такою ж повагою, як і до дорослих, тільки ще більш уважно і дбайливо. Це треба особливо підкреслювати, бо дехто вважає, що поводитися серед дорослих – це одне, а в оточенні дітей

– зовсім інша справа.

Однак загальний такт, в життєвому розумінні цього слова, і педагогічний такт не одне і те ж. Не кожна вихована і культурна людина володіє педагогічним тактом. Педагогічний такт – це професійна якість вчителя, скажімо, як лікарська етика у медичних працівників. Він є складовою частиною педагогічної майстерності і набувається разом з педагогічною освітою і педагогічною практикою.

Повага до учнів, дбайливе відношення до їх людської гідності лежить в основі педагогічного такту. Педагогічний такт можна визначити як повагу до людської гідності дитини [2, 18].

Кожний педагогічний засіб, кожне зауваження, яке ми робимо учневі, повинні підіймати авторитет вчителя, або хоч би не підривати його. Важливо не тільки домагатися, щоб учні виконували вимоги вчителя, але і робити це так, щоб уникнути конфліктів.

Викладач, що володіє педагогічним тактом – стриманий, але вимогливий вчитель, вольова і принципова людина, яка ніколи не поступиться своїми поглядами, не буде закривати очі на недопустимі вчинки учнів, не побоїться зробити будь-кому з них саме суворе зауваження, але зробить це уміло, в формі, не принижуючій ні гідність учнів, ні гідність самого вчителя. Роблячи зауваження, яке б різке воно не було, тактовний педагог звернеться саме до гідності учня, підніме її, укріпивши цим і власний авторитет в його очах, і викличе бажання в нього виправитися, стати таким, як того хоче вчитель.

Тактовний педагог володіє великим і активним запасом найрізноманітніших засобів впливу на учнів. Це і сила волі, стриманість, спокотерпеливість, уважність, послідовність, вимогливість, кмітливість, шорт, іронія, кмітливість, гумор, усмішка, погляд, десятки відтінків голосу. Педагоги, які з широкого діапазону способів впливу користуються тільки певною їх кількістю, втрачають безліч можливостей встановлення контактів з учнями. Є педагоги, що не визнають ніяких компромісних рішень в роботі з учнями. Розмовляють вони в основному на підвищених тонах. Такі вчителі кричать на дітей, коли вони не зрозуміли пояснення педагога, і коли на них напав сміх, і коли в класі не витерта дошка [2, 22].

Навчність великого запасу засобів впливу на учнів ще не означає, що вчитель володіє педагогічним тактом, хоч і є необхідною умовою. Потрібно ще вміння застосовувати кожний засіб впливу відповідно конкретному вчинку і конкретній ситуації.

Кожний засіб хороший на своєму місці. Там, де необхідний жарт, він буде смішним і т.д.

Учніна триматися, швидко і правильно реагувати на вчинки учнів особливо необхідне у складних випадках порушення дисципліни, в гострих конфліктних ситуаціях.

Педагогічний такт – це творчість, розумова діяльність, особливе

уміння. Тактовний вчитель не тільки володіє великим арсеналом різних педагогічних засобів, але й уміло, розумно ними користується.

Тактовний педагог, що враховує різноманітні відтінки в поведінці учнів, більш вільно себе відчуває з ними, ніж нетактовний байдужий вчитель. Тактовному вчителю не треба весь час стежити за дітьми. Його відносини з учнями побудовані на довірі і взаємній повазі. Тому він може дозволити собі пожартувати з учнями, зробити кому-небудь з них іронічне зауваження. Все в поведінці тактовного вчителя (його голос, рухи, поза) є природним, Тактовна поведінка з учнями стала його звичкою, невід'ємною рисою його вдачі. Такий вчитель володіє спеціальним умінням спілкуватися з учнями. Цим умінням повинен володіти кожний педагог [2, 26].

Педагогічний такт як форма взаємовідносин з учнями визначається багатьма сторонами особистості вчителя, його переконаннями, культурою поведінки, загальною і спеціальною освітою, запасом відповідних умінь і навичок. Оволодіти педагогічним тактом, не володіючи педагогічною майстерністю загалом, неможливо. Педагогічний такт не засвоюється шляхом завчання, запам'ятовування і тренування. Він є наслідком творчості вчителя, показником гнучкості його розуму. Педагогічний такт вчителя не буває стереотипним.

У різних педагогів він може мати різні форми і вияви. Це залежить від вікових особливостей вчителя, особливостей його темпераменту, характеру і т.д. Педагогічний такт кожного вчителя індивідуалізований. Конкретна математична задача вирішується одним способом, рідко – декількома, а конкретний конфлікт з учнями може вирішуватися багатьма способами. Педагогічний такт кожного вчителя не вкладається в певні схеми і формули, придатні для рішення цілого ряду подібних випадків. Поведінка вчителя з учнями багато в чому залежить від його уміння орієнтуватися в конкретній ситуації, виділити в ній те особливе, чого не було в інших ситуаціях. Не менш важливим є уміння вчителя передбачувати можливу реакцію учнів в кожному конкретному випадку, а реакція учнів у великій мірі залежить від тих відносин, які склалися між ними і вчителем [2, 27].

Один і той же спосіб впливу на учнів у одного вчителя дасть значний ефект, а у іншого – викличе зворотну реакцію. Навіть одна і та ж фраза у вустах одного вчителя може прозвучати для учнів як легка іронія, а у вустах іншого – як образлива насмішка.

Психологічні і педагогічні умови, які сприяють розвитку педагогічного такту педагога, не залежно від його індивідуальних особливостей:

1. Володіння різноманітними засобами впливу на дітей: довір'ям, справедливістю, витримкою, самовладанням, спостережливістю, уважністю, бризками гумору, дотепністю;

2. Врахування вікових і індивідуальних особливостей своїх вихованців, рівня розвитку та рівня сприймання. Індивідуальний підхід до учнів є

однією з основних передумов тактовності вчителя. Тактовний педагог повинен знати, наприклад, що діти дошкільного віку, учні молодших класів розгублюються і гірше відповідають тоді, коли вчитель мовчить і ніяк не виявляє свого відношення до їх відповіді, а учні середніх і особливо старших класів, навпаки, нервують, коли їх перебивають, не дають висловити думку до кінця. Важливо також знати, що з різними типами темпераментів потрібен різний тон в розмові (з флегматиком – твердий, з холериком – спокійний, з меланхоліком – м'який). Чим краще педагог буде знати особливості своїх учнів, тим менше буде допускати нетактовності у відносинах з ними.

3. Наявність у педагога психологічних знань, основ моралі, основ етики, уміння бачити моральну суть у вчинках вихованців.

4. Любити дітей, показувати свою любов.

5. Вміти орієнтуватися та вирішувати любі конфліктні ситуації. Вибирати доцільні способи поведінки.

6. Розвивати комунікативні, креативні, організаторські, перцептивні здібності, динамізм, оптимістичне прогнозування, саморегуляцію та інші.

7. Проявляти педагогічний такт на заняттях з дітьми: поважати почуття гідності дитини, бачити в кожному з них творчу особистість, підтримувати їхнє прагнення до самовдосконалення; поєднувати розумну вимогливість із глибокою повагою і довірою; природність і простота спілкування, що не допускає фамільярності, панібратства, запобігання перед тими хто навчається; щирість тону, серйозність без натягнутості, казенної сухості і холодності; використання пауз після постановки запитання; уміння висловлювати розпорядження, вказівки і навіть прохання без упрощування і зарозумілості; іронія та гумор без глузливості; такт при оцінці неправильних відповідей, підбадьорювання та схвалення вдалої діяльності; такт при оцінці недопустимих дій, своєчасна реакція на провину, інтонаційна виразність мови педагога, її емоційно-вольове насичення (без крикливості); при покараннях дотримуватися коректних форм впливу – без докорів, принижуючих насмішок, образ, дріб'язкових причіпок, довгого моралізування; схвалення і заохочення передбачають доцільність заохочення [4, 67].

8. Тактовність педагога при відповідях на запитання: твердість, впевненість і прямота педагога у правильності відповіді; уміння перевести відповіді на запитання у вільний обмін думками, у дискусію; надання точної відповіді в образній формі; виявлення мужності у разі неможливості дати відповідь негайно; у випадку неготовності відповісти на запитання негайно обіцяти дати відповідь на запитання; рішуче відхилення запитання не за темою; уміння своєчасно передбачати характер можливих запитань вихованців і заздалегідь готувати відповіді [4, 68].

Майбутнім педагогам слід пам'ятати про те, що в педагогічній діяльності можуть виникати конфлікти як невідповідність позицій педагога і вихованця.

Тому майбутньому педагогу потрібно враховувати апробовані правила поведінки в конфліктних ситуаціях, які можуть допомагати в перебуванні складних умов, що склалися.

Правило перше – прагнути оволодіти конфліктною ситуацією, це значить розрядити двухсторонню, емоційну напруженість. Почати з себе: позбутися зайвого фізичного напруження, скованості, безсистемних рухів. Міміка, постава, жести виражають не тільки внутрішній стан, а й впливають на нього. І так, зовнішній спокій і витримка.

Правило друге – прагнути зрозуміти мотиви поведінки дитини. Включення смислового аналізу знижує емоційне збудження. Краще висловити розуміння даного положення: «Я розумію твій стан» і т.д. передати свій стан: «Мені боляче...». Не прагніть зразу оцінити чийсь вчинок, а прагніть висловити своє відношення до ситуації, що склалася.

Правило третє – своєю поведінкою вплинути на партнера. Зняти ефективність напруження допомагає мовчазний розгляд обличчя учасника конфлікту, що дає можливість вчителю зосередитись, вивчити його стан.

Правило четверте – узгодити мету. Необхідно як можна раніше усвідомити те, що об'єднує вас з дитиною, побачити спільну точку «розрахунку», взаємодії, продемонструвати її.

Правило п'яте – закріпити свою позицію впевненістю у можливості продуктивного рішення. І після розв'язання конфлікту, подумки повернутися до нього, проаналізувати причини виникнення і можливості попередження конфлікту. Завжди легше уникнути конфлікту, чим погасити його.

Вчителеві не слід боятися конфлікту. Якщо він виникне, треба опанувати технологію поведінки у конфліктних ситуаціях. Найважливішою передумовою неприступності загострення конфліктної ситуації є педагогічний такт учителя [1, 128].

Про головну ознаку вчительського хисту писав В.О. Сухомлинський: «Що було найголовніше в моєму житті? Без вагань відповідаю: любов до дітей» [3, 7].

Молодим педагогам необхідно враховувати, що щирість – це база його міцних контактів з вихованцями. Слід вміти оцінювати свою поведінку, керувати собою, своїми емоціями, поважати дітей, їх індивідуальність, розуміти дитину, підтримувати її позитивні сторони. Молодий педагог повинен вміти показувати себе з кращої сторони, бути спостережливим, розуміти емоційний стан дитини, вірно його тлумачити; контактувати з дітьми (постійні бесіди); зменшувати складні вимоги, хвалити при всіх, гудити наодинці, не жалітися постійно на дітей, не ставити багато претензій, вести цікаві розмови з дітьми, побільше нести радості в сім'ю дитини.

Складниками професіоналізму в будь-якій професії є компетентність та озброєння системою вмінь. У педагогічній діяльності для професіонала замало лише цих двох компонентів. Потрібні певні особисті якості, адже сам педагог є інструментом впливу на учня. Цей інструмент – його душа –

має бути чутливим до іншої людини, гуманним у своїх помислах [1, 14].

Педагогічний такт в усій роботі педагога мусить стати предметом спеціально вивчення і дослідження, предметом обговорення на педагогічних радах, об'єднаннях і методичних комісіях.

Кожний, хто присвятив своє життя найважливішій справі людства – вихованню підростаючого покоління, повинен досконало оволодіти педагогічним тактом, одним з найважливіших компонентів педагогічної майстерності. Досконало оволодіти педагогічним тактом – це означає глибше проникнути в специфіку своєї професії, вище піднести загальний рівень навчально-виховної роботи сучасної школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність / І.А. Зязюн. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
2. Синица І.Е. Педагогический такт и мастерство учителя / І.Е. Синица. – М. : Педагогика, 1983. – 247 с.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям: вибрані твори в 5-ти т. / В.О. Сухомлинський. – К., 1977. – Т. 3.
4. Беседіна Л.М. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методична робота в навчальних закладах / Л.М. Беседіна, О.І. Сторубльов. – К. : Логос, 2009. – 203 с.
5. Чернокозов І.І. Педагогическая этика учителя / І.І. Чернокозов. – К. : Радянська школа, 1988. – 218 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка / М.М. Фіцула. – К. : Знання, 2000. – 653 с.